

M. T. B. COLLEGE, SURAT

Manuscripts Library

No. Ref.

Ser.

554

Title:

Utpati Prakasa

554

उत्पत्ति प्रकरणम्

Utpatti Prataraṇa

		Title
		Author
		Editor
		Year, Vols.
		Publisher
554		Remarks

पूर्वे त्रैमासाद्यपादांगुष्ठं त्रिसंस्थितं गीर्हं स्तिजिकासं विन्यस्यति ॥ नवर्ण
शस्विनी ॥ अंगुष्ठादक्षिणं ध्रिस्थादेहेविश्वोदराखिले ॥ अंशनां सर्वक
र्णं तं प्रषात्वा याम्यनेत्रतः ॥ पयस्विनी त्रुविततादक्षिणप्रवणवधि ॥
अत्र बुधापादमूलमवलंब्य व्यवस्थिता ॥ एवं विधे त्रुदेहे स्मिन्मलसंचय
संहते ॥ प्रसाधयंति धीमंतो नुक्तिं मुक्तिमुपायतः ॥ तत्र स्यात्सगुणध्याना
त्तनुक्तिमुक्तिस्तुतिर्गुणात् ॥ ध्यानमेकाग्रचित्तैकसाध्यं तसु करं नृणां
॥ तस्मादत्र सुखोपायं श्रीमन्नादमनादतः ॥ गुरूपदिष्टमार्गेण मुनयः ॥ १५ ॥
समुपासते ॥ सोऽपि रक्तविहीनत्वात् न मनोरंजको नृणां ॥ तस्मादाह त
नादस्य श्रुत्यादिद्वारतोखिलं ॥ गेयं वितन्वतो लोकरं जनं न जनं तथा
॥ उत्पत्तिमतिधास्यामस्तथा श्रुत्यादिहेतुजां ॥ ॥ इति उत्पत्तिप्रक
रणं ॥ संसृणी ॥ समाप्तं ॥ व्यास उवाच ॥ जारामपठनार्थमिदं पुस्तकं ॥ ॥

रास्ता सुमुख्या प्रोक्ताश्च उर्दरा ॥ १ ॥ अथ नाडी ॥ ॥ सुषुम्णोऽपि गला
चक्ररथसरस्वती ॥ गंधारी दस्तिनी जिह्वा वारणा च यशस्विनी ॥ वि
श्वोदरा शंखिनी तिततः प्रपायशस्विनी ॥ २० ॥ अलंबुशेति तत्राद्या ॥
स्तिस्त्रो मुख्यतमा मता ॥ सुषुम्णा तिसृषु श्रेष्ठा वैष्णवी मुक्तिमार्गदा
॥ कंदमध्ये स्थिता तस्या इडा सव्ये दक्षिणे ॥ पिंगलेऽपि गलये श्वर
तं श्वरनास्करौ ॥ क्रमात्कालगते हं तु सुषुम्णकालशोषिणी ॥ सरस्व
ती कृकश्चास्ते सुषुम्णया स्तुपाश्वयोः ॥ इडायाः पृष्ठपूर्वस्थे गंधारी ह
स्ति जिह्वके ॥ क्रमात्प्रपायशस्विनौ वारणा संस्थिता मता ॥ प्रपासरस्व
ती मध्यमधि शेते यशस्विनी ॥ गंधारिका सरस्वत्यौ मध्ये वसति शंखि
नी ॥ अलंबुषा कंदमध्ये तत्रेऽपि गले क्रमात् ॥ सव्ये दक्षिणे नासांतं क
॥ ॥ सरस्वत्पूर्वमादि गंधारा नष्ट इति ॥

पूर्वेष्टमेवैकादशे तथा ॥ द्वादशे वस्थितो जीवो गीतादेः सिद्धि मृच्छति ॥ चतुर्थ
षष्टदशमेर्दले गीतादि नश्यति ॥ विशुद्धेरष्टमा दीने हला न्यष्टौ श्रितानि ॥
दद्युर्गीतादिसं सिद्धिषोऽंशं तद्विनाशकं ॥ दशमेकादशे पत्रे ललनायां उ
सिद्धिदे ॥ नाशकं प्रथमं तस्य पंचमं च दलं विदुः ॥ ब्रह्मरंध्रस्थितो जीवः सु
ध्यामं प्रुतो यदा ॥ उष्टो गीतादिकार्याणि संप्रकर्षाणि साधयेत् ॥ एषां शो
षेषु पत्रेषु च केषु च स्थितः ॥ जीवो गीतादिसं सिद्धिं तदा चिदवाप्नु
यात् ॥ ॥ अथ ब्रह्मग्रंथिलक्षणं ॥ ॥ आधारात् घृगुलात् पूर्वमेहना घृगु
लादधः ॥ एकां गुलं देह मध्यं तमजां ब्रह्मदप्रज्ञं ॥ तत्रास्ते त्रिंशद्वैरवातन्वी ॥ ॥ ॥
चक्रात्तस्मान्नवां गुलं ॥ देहस्य कंदोऽस्तु सेधो यामा न्यां चतुरंगुलः ॥ ब्रह्म
ग्रंथिरिति प्रोक्तं तस्मिन्नामपुरातनैः ॥ तन्मध्ये नाभिचक्रं उद्वा दशारमवस्थि
तां ॥ लूते वतं उजा लस्थस्तत्र जीवो न्नमत्ययं ॥ सुषुम्णां परितो नाड्यः कंदा
दा ब्रह्मरंध्रतः ॥ कंदी कृत्यस्थिताः कंदं शारवात्रिः तन्वते तनुं ॥ ताश्च न्दुरित

॥ ८ ॥

यंत्यद्यौतिरच्योवक्रधामता॥रोमरूपेषुसंत्यासांमुखानिस्वेदमुक्तये॥प्रवे
 शयंतिचासंगलेपादिप्रजवान्तरसान्॥जीवस्थानानिमर्माणिशतंसमात्र
 रंविदुः॥॥॥अथशरीरेरोमसंख्या॥॥॥साधकोटित्रयंरोमांस्मृश्रुकेरास्त्रि
 लक्षकाः॥स्त्रीतःसिरास्मृश्रुकेरौःसहरोमांस्तुकोटयः॥चतुःपंचाशदारव्या
 तासमषष्ट्याचसाध्या॥लक्ष्मणसहितामातंजलादेरधुनीच्यते॥॥॥अथज
 लादि॥॥॥दशांजलिजलंजेयंरसस्यांजलयोनव॥रक्तस्याद्यौपुरीषस्यस
 सस्युःश्लेष्मणस्तुषट्॥पित्तस्यपंचचत्वारोमूत्रस्यांजलयस्त्रयः॥वसाया
 मेदसौद्यौतुमज्जात्वंजलिसंमितः॥अर्धजलिःशिरोमज्जाश्लेष्मसारोबलं
 तथा॥इतिप्रत्यंगसंक्षेपोविस्तरस्त्विहतत्वतः॥अस्मद्विरचितेध्यात्मविवे
 केवीक्ष्यतांबुधैः॥॥॥अथचक्रंकथ्यते॥॥गुदलिंगांतरेचक्रमाधारारव्यं
 चतुर्दलं॥परमःसहजःतद्वदानंदोवीरपूर्वकं॥योगानंदश्चतस्यस्यादिशा
 नादिदलेफलं॥अस्तिऊंउलिनीब्रह्मशक्तिराधारुपंकजे॥आब्रह्मरंध्रमृ

धुनातथा॥दशमूलशिरांजोवाहिन्योरुदयाश्रयाः॥दंशुलंचांगुलदलं
 यवंयवदलंतथा॥गत्वाहूमदलस्येवसेवत्यप्रततायदा॥निघंतेतास्तथास
 मशतानिपरिसंख्यया॥तासुजिह्वास्थितेधेदेवाग्रसंज्ञानकारके॥घ्राणे
 गंधवहेधेधेमेघोन्मेघरुतौदशौ॥श्रोत्रयोःशृङ्गाहिण्योतासुधेशाङ्गिः
 णिहिते॥धमन्योरसवाहिन्यःचतुर्विंशतिरीरिता॥ऊलानिरवकेदारस्ताजि
 र्देहोनिवर्धते॥एताःप्रतिस्थिताताम्यांचक्रनात्तावराश्रवा॥ऊर्ध्वदशदशाध
 स्तात्तचतस्रस्तिर्यगायताः॥ऊर्ध्वगाहृदयप्रास्ताप्रतायेतेष्ट्यक्रिया॥वातपि
 त्तकफरक्तंरसंवेदविमुंचतः॥शब्दरूपरसंगंधंवेदेतत्रावगच्छतः॥वेदेच ॥६॥
 नाषणंघोषंस्वापंबोधंचरोदनं॥ऊर्वातैदेनरेशुकंतम्यंउश्रवतःस्त्रियां॥
 अधोगताअपित्रिधाष्ट्यक्काकाशायस्थिता॥प्रवर्तयंतितत्राद्यादशवाता
 दिपूर्ववतः॥अर्धचक्रंधमन्योदेवहतोत्रसमाश्रयात्॥तोयंमूत्रंबलंवेदेना
 रीणामार्तवंत्विमविमुंचतोदश्रांसिदधेस्थूलात्रान्वितेशक्तः॥स्वेदंसमर्थ

स्थिसंधी तां स्यातामत्र दशोत्तरे॥ कोरकाः प्रचुरास्तत्र सेवनास्पुरुत्तरव
 लाः॥ समुद्रा मंडलाः शरवावर्त्तावायसजुंडकाः इत्यस्मि संख्याधत्तं तरि
 मते त्रीण्येव शतानि॥ अस्थिसंख्या समुद्दिष्टा मुनींद्रैरस्थिसंघयः॥ पेशी
 स्नायुशिरासंधिसहस्रद्वितयं मतं॥ नवस्नायुशतानि स्फुः चतुर्धा स्त्रायवा
 मताः॥ प्रतातवत्यः सुखिराः कंडराः पृथुलास्तथा॥ बंधनैर्बहुनिर्बन्धान्
 रीतारक्षमा नवेत्॥ नौरंजसि यथा स्नायुशतवधा तनुस्तथा॥ पंचपेशी
 शतात्याहुः शरीरस्थानि सूरयः॥ अधिका विंशतिस्त्रीणां तत्र स्फुः स्तनयोर्द
 श॥ यौवनेताः प्रवर्धते दशयो नौ तु तत्र च॥ द्वे अंतः प्रसृते बाह्वे द्वे तीस्त्राग
 र्जमार्गगाः॥॥ अथ यो निलक्षणां॥॥ शरवनाभ्यां कृतियो निस्त्रावर्त्तात्र
 तृतीयके॥ आवर्त्ते गर्जशय्यास्ति पित्रपक्षाशयांतरे॥ रोहितानि धमसु
 स्पमदृशी तत्र पेशिका॥ शुक्रार्त्तव प्रवेशिन्यः तिस्र प्रच्छादिका मताः॥ शि
 राधमनिका तां तु लक्षणां नवविंशतिः॥ सार्धा निस्फुर्नवशतीषट्पंचाश

तरे॥ प्रसन्नाभ्यां कफसृग्मां रुदयं पंकजा कृति॥ सुखिरे स्यादधो वक्रं सकृत्
 लीहांतरं स्थितं॥ एतच्च चेतनस्थानं तमस्मितमसादृते॥ निमित्त्यतिस्वपित्यात्मा
 जागर्ति विकसत्यपि॥ दिधा समसुषुप्तिन्यां स्नापो बाह्वेन्द्रियाणि चेत॥ लीयंते
 रुदि जागर्ति चित्तं स्वप्नं प्रतदोत्पते॥ मनश्चेह्वीयते प्राणेषु सुषुप्ति स्यात्तदात्मनः
 ॥ स्वमपीतं परात्मानं स्वपित्यात्मैतत्तामतः॥ श्रवणो नयनो नासे बदनं गुद
 शोफनी॥ बहिर्मलवहानि स्फुः नवश्रांतां सिद्धे हिनां॥ स्त्रीणां त्रीण्यधिका निस्फु
 स्तनयोर्द्वे न गेसृजः॥ अस्थिस्त्रायुशिरासां सस्यानि जालानि षोडशः॥ इति जा
 लानि॥॥ षट्कूर्चा करयोरंध्रयोः कंधरायां च मेहने॥ पार्श्वयोः पृष्ठवंशस्पचत
 स्त्रोमां सरज्जवः॥ सेवत्यः पंचशिरसि द्वे द्विजिह्वा लिंगयोर्मते॥॥ अथ अस्थि सं
 ख्या॥ चतुर्दश पृष्ठदशवासंमता अस्थिराशयः॥ अस्थ्यां शरीरे संख्या स्यात्पृष्टि
 युक्तं शतत्रयं॥ वलयानि कपालानि रुचकास्त रुणानि च॥ नलकानीति तात्या
 हुः पंचधा स्थीनी सूरयः॥ त्रीण्येवास्थिशतात्पत्रधत्तं तरिरनाष्टत॥ द्वे शते ल

ग्रहः॥वरुणश्चापकोवेरःअर्षेर्गांधर्वविग्रहः॥अथराजसदेहः॥॥राजसःप
 दुधोव्यक्तपिशवाचाराक्षसस्तथा॥आसुरःशाकनःसार्पःप्रेतदेहस्तथापरः॥
 ॥अथतामसदेहः॥॥तामसस्त्रिविधोयश्चपशुमस्याघ्रिपाकृतिः॥तेषांलक्ष्म
 णिनश्चमोग्रंथविस्तरकातरात्॥॥अथपिंडोत्पत्तिः॥॥पिंडस्याङ्गः षडङ्गानि
 शिरःपादौकरोतथा॥मध्यं चेत्पथवह्नंतेप्रत्यंगान्यखिलान्यपि॥त्ववःसप्तकला
 :सप्तस्नायुश्चेजरायुजनिः॥छिन्नाकोशाग्निनिःपक्वास्नाधातुनंतरान्तरं॥सी
 मन्मृताश्चधातूनांकाष्ठसारोपमामताः॥आद्यामांसधरामांसेशिराधमनयस्तथा
 ॥स्नायुःश्रोत्रंशिरोहंतिपंकेपंकजकंदवत्॥अमृद्वेदंश्चेजराकृत्पित्तशुक्र
 धरापराः॥त्वग्मृग्मांसमेदोस्थिमज्जशुक्राणिधातवः॥सप्तस्युःतत्रचोक्तात्वं
 ग्रक्तंजावरवक्रिना॥पक्वाप्नवेदंनरसादेवंरक्तादिभिःपरे॥स्वस्वकोशाग्निना
 पक्वेर्जित्यंतेधातवःक्रमात्॥रक्तश्चेजामपक्वानांपक्वस्यमरुतस्तथा॥मूत्रस्य
 चाश्रयाःसप्तक्रमादाशयसंज्ञकाः॥गर्जाष्टैवायोःएमःस्त्रीणांपित्तपक्वाशया

मेद्रेकटिजंघोदरेषुच॥नानिकंदेवंक्षणेयोस्त्वाजानुनितिष्ठति॥तस्यमूत्रपूरी
 षादिविसर्गःकर्मकीर्तितं॥इतिअपानः॥॥समानोवाप्यतिखिलंशरीरंवक्रिना
 सह॥द्विसप्ततिमहस्त्रेषुनाडीरंध्रेषुसंचरत्॥सम्पगानयनदेहपुष्टिकृत्॥॥
 इतिसमानः॥॥उदानःपादयोराम्नेहस्तयोरंगसंधिषु॥कर्मस्यदेहोन्नमनो
 क्रमणादिप्रकीर्तितं॥इतिउदानः॥॥त्वगादिधातूनांश्रित्यपंचनागादयःस्थि
 तिः॥उद्गारादिनिमेषादिह्युतप्रवृत्तिचक्रमात्॥तंश्चाप्रवृत्तिशोफादितेषांकर्म
 प्रकीर्तितं॥॥इतिपंचनागादयगुणः॥॥अग्नेस्तुलोचनंरूपंपित्तंपाकप्रका
 शता॥अमर्षेतैक्ष्णमूष्माणमोजस्तेजश्चशूरतां॥मेधावितांतथादत्ते॥॥इत्य
 ण्निगुणः॥॥जलात्तुरमनंरसं॥श्रोत्यंस्नेहंद्रवंस्वेदंमूत्रादिमृदुतामपि॥॥इ
 तिजलगुणः॥॥नृमेघ्राणंद्रियंगंधंस्थेयस्थेयेचगौरवं॥स्मश्रुकेशानरवंदं
 तानस्थान्यद्यच्चकर्कशं॥॥इतिनृमिगुणः॥॥वातादिधातुप्रकृतिव्योमा
 दिप्रकृतिस्तथा॥॥अथसात्विकदेहः॥॥सप्तधासात्विकोयश्चब्रह्मद्रियमवि

यो धर्मवसितिर्मता ॥ इति बुद्धिक्रिया ॥ ॥ ब्रह्मयोनीतीन्द्रियाणि नौतिका न्य
 परे जगुः ॥ सत्त्वाक्षमंतः करणं गुणनेदात्रिधामताः ॥ ॥ इति सत्त्वं ॥ अथ गुणः
 ॥ ॥ सत्त्वरजस्तम इति गुणः सत्त्वाद्युसात्विकाः ॥ आस्तिक्यं शुद्धधर्मैकं रुचिं प्र
 नृतयो मताः ॥ इति सत्त्वं ॥ ॥ रजसो राजसाद्भावाः कामक्रोधमदादयः ॥
 इति रजोगुणः ॥ ॥ निद्रालस्यप्रमादातिवंचनाद्यास्तुता मसात् ॥ इति सा
 त्मजा नावः ॥ ॥ शब्दं श्रोत्रं सुरिविरता विविक्तं सूक्ष्मबोधता ॥ इति गगनगु
 णः ॥ ॥ बलंच गगतादयोः स्पर्शं च स्पर्शनेन्द्रियं ॥ उक्षेपणमपक्षेपा ऊंचनं
 गमनं तथा ॥ प्रसारणमिति मानीति पंचकमाणिरुहता ॥ ॥ अथ वायुगुणः
 ॥ ॥ प्राणपानौ तथा व्यानसमानोदानसंज्ञकान् ॥ नागं कूर्मं च रुकरं देवद
 शंधनं जयं ॥ दशेति वायुविरुतीस्तथा गृह्णाति लाघवं ॥ तेषां सुरम्बतमप्रा
 णो नातिकंदादधः स्थितः ॥ चरत्यास्मेतासिकयोर्नौरुदयपंकजैः ॥ शब्दो
 च्चारणनिःश्वासेश्वासकासादिकारणं ॥ प्राणवायुलक्षणं ॥ अपानस्तु गुदे

आत्मजाः सत्त्वं नावास्तुः सात्त्वजास्तथा ॥ मृदवः शोणितं मेदो मज्जाप्रीहायक
 तूगुदः ॥ रुज्जानीत्येवमाद्यास्तुता वामाट्टनवामता ॥ ॥ इति मातृजा नावाः ॥ ॥
 स्मृत्क्रोमकचाः स्नायुशिराधमनयो नखाः ॥ दशानाः शुक्रमित्यादिस्थिराः पि
 टसमुद्भवाः ॥ ॥ इति पित्रजाः ॥ ॥ शरीरोपचयो वर्णैर्वृद्धिः सुप्तिर्बलं स्थितिः
 ॥ अलोलुपत्वमुसाह इत्यादी नूरसजान् विदुः ॥ ॥ इति रसजाः ॥ ॥ इच्छादेष
 सुरवंदः रवंधर्माधर्मै चिनावना ॥ प्रयत्नो ज्ञानमायुश्चेन्द्रियाणीत्यात्मजामताः
 ॥ ॥ आत्मजा नावाः ॥ ॥ ज्ञानेन्द्रियाणि प्रवणं स्पर्शनं दर्शनं तथा ॥ रसनं घ्रा
 णमित्याहुः पंचतेषां त्रुगोचराः ॥ ॥ इति ज्ञानेन्द्रियाणि ॥ ॥ शब्दस्पर्शस्तथा
 रूपरसोगंध इति क्रमात् ॥ वाक् करं क्रिगुदोषस्थानाहुः कर्मेन्द्रियाणि तु ॥
 ॥ इति कर्मेन्द्रियाणि ॥ ॥ वचनादानगमनविसर्गे तत्रयं क्रमात् ॥ क्रियास्तेषां मनो
 बुद्धिरित्यंतःकरणद्वयं ॥ ॥ इति अंतःकरणद्वयं ॥ ॥ सुरवंदुरवंचविषयो
 विज्ञेयो मनसः क्रिया ॥ ॥ इति मनसः क्रिया ॥ ॥ स्मृतिर्ज्ञातिविकल्पाद्याधि

स्मरन्पूर्वानुक्ततास्मान्नायोनेश्चयातनाः॥मोहोपायमन्निधायेत्तुवर्त
 तेन्यासतत्परः॥अष्टमेत्वक्श्रुतीस्पातामौजाच्चैतच्चरुद्रवं॥शुद्धमा
 पीतरक्तंचनिमित्तेजीवितेमते॥पुनरंबांपुनर्गर्भं वचलंतत्प्रधावति॥अ
 तोजातोऽष्टमेमासेनजीवत्योजसोजितः॥कचिल्कालमवस्थानंसंस्कारा
 त्रुवंडितांगवत्॥समयःप्रसवःसस्यान्मासेपुनवमादिषु॥मातूरसव
 हांनडीमनुबद्धापराणिधा॥नाजिस्थनाडीगर्भस्यमात्राहाररसावहा॥क
 त्वाजलिंजलाटेसौमाट्टष्टमनिस्थितः॥अध्यास्तेसंकुचजात्रोगर्भेदि
 क्षिणपाश्वरिः॥वामपाश्वरिश्चितानारीमध्यंक्लीबंगतंमते॥क्रियतेधःसिराः
 सूतिमारुतैःप्रबलैस्ततः॥निःसार्यतेरुजजात्रोयंत्रक्षिप्तेणबालकः॥जात
 मात्रस्यतस्याथप्रवृत्तिस्तत्रगोचरा॥प्राज्ञन्मबोधसंस्कारादितिजीवस्मनि
 त्यता॥अथनावा॥नावास्पुःषड्बुधास्तस्यामाट्टजांपितृजास्तथा॥रसजा

षष्टेतमर्बुदं॥पुंस्त्रीनपुंसकानांस्पुःप्रागवस्थाः क्रमादिमाः॥तृतीयेत्वंकु
 राःपंचकरांघ्रिशिरसोमता॥अंगप्रत्यंगजागाश्चसूक्ष्मास्पुर्गुणपत्रदा॥वि
 दायस्मश्रुदंतादीनृजन्मादंतरसंजवात्॥एषाप्रकृतिरन्यानुविकृतिःसं
 मतामता॥चतुर्थेव्यक्तातेषांजावानामपिजायते॥पुंसांशौर्यादयोनावा
 नीरुत्याद्यास्तयोषिता॥नपुंसकानांसंकीर्णनिवंतीतिप्रचक्षते॥माट्टजंवा
 स्पर्शदयंविषयान्निकांद्यति॥अतोमातुर्मनोनिष्टक्यजिर्जसमृद्धये॥
 तांचतद्विषयेलोचस्तदात्तेजायतेसुतः॥गर्भस्यादर्थवानृजोणीदोहदाप्राज
 दर्शने॥अलंकारेषुललितौधर्मिस्तपसाश्रमे॥देवतादर्शनेनक्तोहिंस्त्रो
 नृजंगदर्शने॥गोधाशनेउनिद्रालुर्बलीगोमांसज्ज्ञेयो॥मादिषेशूररक्ता
 हंलोमशंसूयतेसुतं॥प्रबुद्धंपंचमेचित्तंमांसशोणितपुष्टता॥षष्टेस्थिस्त्रा
 युनखरकेशलोमविव्यक्तता॥बलवर्णोचोपचित्तोसप्तमेत्वंगर्भस्थता॥यात्य
 तरितहस्ताभ्यांश्रोत्ररंध्रोपिधायसः॥उद्दिशोगर्भसंवासादास्तेगर्भलयाचितः॥

२१

॥२॥

धिवीसमजायत॥ महाभूतान्यमून्येषां विराजो ब्रह्मणस्तनुं॥ ब्रह्मब्रह्मा
 णमसृजत्तस्मैवेदान्तप्रदाय च॥ नैतिकं वेदशब्देभ्यः सर्जयामास तेन
 तत्॥ तदा जयासृजन् ब्रह्मामनसैव प्रजापतीन्॥ तेन्यस्तुरेतसी सृष्टिः श
 रिरीणां निरूप्यते॥ स्वेदोद्भेदजराद्यं उद्देतुनेदाच्चतुर्विधां॥ देहं यूकादिनः
 स्वेदादुद्भेदात्तुलतादिनः॥ जरायोमानुषादीनां मंडात्तु विहगादिनः॥ तत्र
 नाशोपयोगित्वान्मानुषं देहमुच्यते॥ क्षेत्रज्ञः स्थित आकारो आकाशाद्यु
 मागतः॥ वायो धूमंततश्चाक्षमन्नामेधेव तिष्ठते॥ आदित्यप्यादितोयस्तर
 सो ग्रीष्मे च नानुतिः॥ ज्ञानुर्मधे घनरसं तिधत्ते तं बलाहकः॥ यदा वर्षति व
 र्षेण सह जीवस्तदा नुवः॥ वनस्पत्यौषधीर्जाताः संक्रामंत्य विलुप्तिताः॥ ता
 न्योन्नजातमन्नं च पुरुषे शुक्रतां गतं॥ शुक्रार्त्तवाया योषाया निषक्तं स्मरमंदि
 रं॥ सहार्त्तवेन शुद्धं चेज्जराय गतं न वेत्॥ जीवकर्मधेरितं तज्जर्जरारजते
 तदा॥ प्रवत्प्रथमे मासे कलकलारम्भं प्रजायते॥ द्वितीये तु घनः पिंडो पेशी

॥ श्रीगणेशाय नमः॥ ॥ ॥ ॥ अस्ति ब्रह्मचिदानंदं स्वयं ज्योतिर्निरंजनं॥ ईश्वरो लि
 गमित्युक्तमद्वितीयमजं विभुं॥ निर्विकारं निराकारं सर्वेश्वरमनीश्वरं॥ सर्वश
 क्तिं च सर्वज्ञं तदंशजीवसंज्ञकाः॥ अनाद्यविद्योपहता यथाग्नेर्विष्कलिंग
 काः॥ दार्वाद्युषाधिसंनिनास्ते कर्म निरनादिनिः॥ सुरवदुःखघ्नदेः पुण्यपा
 परूपैर्नियंत्रिताः॥ तत्र जातियुतं देहमायुर्नेगंच कर्मजं॥ प्रतिजन्म प्रपद्यं
 ते तेषामस्त्यपरं पुनः॥ सूक्ष्मलिंगं शरीरं तदामोक्षादक्षयं गतं॥ सूक्ष्मभूते
 द्वियप्राणमवस्थात्मकमिदं विदुः॥ जीवानामुपजोगाय जगदेतत्सृजत्
 जः॥ स आत्मा परमात्मा च विश्वां त्ये संहरत्यथ॥ तदेतत्सृष्टिं संहारप्रवाहो
 नादिसंमतं॥ तेजो वनात्मना निन्नानि नया चात्मनो जगत्॥ वाक्पासृजन्
 निन्नामौ सुवर्णं कुंडलादिब॥ सृजत्यविद्येयं तत्रेतथारकुचुजंगमं॥ ॥
 आत्मनः रज्जुपूर्वमाकाशापश्चात् जातस्ततो नलः॥ अनलाकलमेतस्मात्सृ